

Wciornastek zachodni (*Frankliniella occidentalis* (Pergande))

Szkodnik upraw roślin pod osłonami

Podstawowe informacje

Wciornastek zachodni (*Frankliniella occidentalis* (Pergande)) pochodzi z Ameryki Północnej, skąd został zawleczony na inne kontynenty i aktualnie występuje na całym świecie, w tym również w Polsce. Jest organizmem ciepłolubnym, stąd w warunkach krajowych jego obecność jest ograniczona w zasadzie do upraw pod osłonami. Jest polifagiem i nie wykazuje szczególnych preferencji w wyborze roślin żywicielskich, zasiedla większość gatunków uprawianych pod osłonami w Polsce. W Unii Europejskiej nie podlega obowiązkowi zwalczania.

Szkodnik tworzy wiele pokoleń w ciągu roku, a ich rozwój zależy w dużym stopniu od temperatury. W temperaturze 12°C jedno pokolenie rozwija się prawie 57 dni, a w temperaturze 30°C – tylko 15 dni. Temperaturą progową do rozwoju jest 7,9°C, ale szkodnik może wytrzymać krótkotrwałe spadki poniżej 0°C. W Polsce nie jest w stanie przetrwać zimy w środowisku naturalnym. Zasiedla nadziemne części roślin. W cyklu rozwojowym wciornastka występuje stadium jaja, cztery stadia larwalne oraz postać dorosła. Jaja (niewidoczne gołym okiem) są składane na powierzchni lub do wnętrza tkanek. Pierwsze dwa stadia larwalne przemieszczają się i intensywnie żerują. Są nieuskrzydłone, początkowo przezroczyste, potem stają się żółte. Larwy trzeciego i czwartego stadium nie poruszają się i nie pobierają pokarmu. Są barwy białawej, mają wyraźne zawiązki skrzydeł. Mogą znajdować się w zakamarkach rośliny oraz w podłożu. Postaci dorosłe to niewielkie uskrzydłone owady, ok. 2 mm długości ciała. Samce są jasnożółte. Występuje kilka form barwnych samic: jasna, ciemna i pośrednia. W Polsce występuje pośrednia, barwy żółto-pomarańczowo-brązowej.

Wciornastki są łatwo przenoszone przez wiatr i silne ruchy powietrza (np. wentylacja w szklarniach), ale także przez ludzi – na ciele oraz ubraniu, na narzędziach i innych przedmiotach używanych w trakcie prowadzenia uprawy.

Objawy występowania

Objawem żerowania larw i postaci dorosłych są srebrzyste lub jasne punkty na powierzchni

zasiedlonych organów roślinnych – wypełnione powietrzem puste przestrzenie w tkance. W przypadku silnego ataku dochodzi do srebrzenia i brązowienia liści, zahamowania wzrostu rośliny, skorkowacenia i zniekształcenia owoców. Uszkodzeniom okwiatu towarzyszy często osypywanie się pyłku. Powierzchnia organów, na której żerują wciornastki jest pokryta również ciemnymi odchodami. Wciornastek zachodni jest wektorem wirusów roślinnych, stąd jego obecności w uprawach mogą towarzyszyć objawy chorób wirusowych.

Sposoby wykrywania obecności

Stwierdzanie obecności szkodnika opiera się na ocenie wizualnej roślin. Należy poszukiwać wciornastków oraz symptomów wskazujących na możliwość ich występowania. W razie potrzeby skorzystać ze szkła powiększającego. W celu ułatwienia stwierdzenia obecności okazów, materiał roślinny otrząsać nad jasną powierzchnią (np. kartką papieru) – owady wypadną i staną się łatwo zauważalne. Zebrać je (np. pędzelkiem, żdźbłem trawy) i przenieść do ok. 60% etanolu.

Wykrycie szkodnika ułatwia stosowanie w szklarniach żółtych lub niebieskich tablic lepowych, w ilości jedna tablica na ok. 20–25m² uprawy.

Brak stwierdzenia larw i postaci dorosłych nie oznacza, że na roślinach nie ma szkodnika – mogą występować jedynie jaja, które nie są zauważalne w trakcie prowadzenia inspekcji. W takim przypadku, podejrzany materiał należy poddać inkubacji i oczekiwać ewentualnego pojawienia się dalszych stadiów rozwojowych.

Identyfikacja gatunku jest trudna ze względu na niewielkie rozmiary wciornastków, podobną wielkość różnych gatunków oraz występujące często podobieństwo w budowie. Ostateczna i pewna identyfikacja powinna być przeprowadzona w warunkach laboratoryjnych z wykorzystaniem mikroskopu.

W przypadku materiału przeznaczonego na eksport do krajów, gdzie wciornastek zachodni jest organizmem kwarantannowym, w sytuacji stwierdzenia występowania jakichkolwiek wciornastków, ze względu na trudności w ich identyfikacji, należy rozważyć wykonanie zabiegów zwalczających.

Wciornastek zachodni (*Frankliniella occidentalis* (Pergande))

Szkodnik upraw roślin pod osłonami

Larwy (z lewej) i postaci dorosłe (z prawej) wciornastka zachodniego (fot. 5427746, 5427747, Mohammad Mirnezhad, Leiden University, Bugwood.org).

Objawy występowania wciornastka zachodniego na liściach ziemniaka.

Ulotka nie jest przeznaczona do wykorzystania w celach komercyjnych.